

Archeolog

263201

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Zadaniem archeologa jest poznawanie przeszłości na podstawie badań materialnych pozostałości działań ludzkich. Podstawą poznania przeszłości jest odkrywanie zachowanych pod ziemią, pod wodą, w ruinach architektury, materialnych reliktyw działań minionych pokoleń i określenie ich przynależności kulturowych. Czynności takie nazywane są pracami wykopaliskowymi.

Prowadzą je branżowe placówki Polskiej Akademii Nauk, katedry uniwersyteckie, muzea specjalistyczne, ośrodki dokumentacji i służby konserwatorskie, a wykonują osoby, które zdobyły wykształcenie z zakresu archeologii na jednym z kilku uniwersytetów w kraju.

Czynności wchodzące w zakres obowiązków archeologa to: działania praktyczne, czyli prowadzenie prac wykopaliskowych w terenie oraz działania naukowe, wykorzystujące rezultaty prac badawczych do stworzenia dokumentacji opisowej, fotograficznej i rysunkowej. W konsekwencji powstaje opracowanie danego zagadnienia, stanowiące następny etap w poznawaniu historii minionych cywilizacji. Jest jeszcze trzeci aspekt działalności archeologa – obowiązek zabezpieczenia rezultatów prac wykopaliskowych na miejscu oraz przeniesienie odkrytych przedmiotów ruchomych do pomieszczeń muzealnych.

Archeolog realizujący ww. czynności zajmuje stanowisko pracownika naukowo-badawczego. Praca wiąże się z wyjazdami z misją wykopaliskową działającą w kraju lub za granicą w określonych porach roku (zależnie od obszaru geograficznego), ale zdarza się też, że pracujący w zawodzie archeolog nie uczestniczy w badaniach terenowych, z różnych przyczyn.

Archeolog zajmuje naczelne miejsce w zespole. Współpracują z nim: architekt, rysownik, fotograf, często także epigrafik, który odczytuje napisy na znalezionych zabytkach, co umożliwia wstępne datowanie stanowiska wykopaliskowego. Współpraca fachowców z innych dziedzin nie zwalnia archeologa z obowiązku praktycznej znajomości podstaw rysunku czy umiejętności fotografowania, niezbędnych w razie niemożności zatrudnienia profesjonalisty. W przypadku stanowiska archeologicznego obfitującego w znaleziska obiektów zawierających teksty obcojęzyczne, mile widziany jest archeolog z drugą specjalnością z zakresu studiów filologicznych.

Oprócz wykonywania zadań naukowych, archeolog w terenie pełni liczne funkcje natury administracyjno-organizacyjnej: wyznacza zakres prac, przydziela zadania, koordynuje czynności, kieruje grupą roboczą, zarządza finansami, ustala sprawy formalne z administracją lokalną i sporządza dokumentację swojego odcinka badań. W trakcie prowadzenia prac powstają na bieżąco raporty codzienne, dokumentacja rysunkowa i fotograficzna, rodzą się robocze koncepcje odnośnie do klasyfikacji odkrytego materiału zabytkowego.

Po powrocie do placówki macierzystej naukowiec opracowuje rezultaty kampanii,

oddaje do publikacji raporty, analizuje materiał badawczy. Osoba pracująca na stanowiskunaukowo-badawczym w placówce muzealnej ma zakres czynności powiększony o obowiązek opracowania naukowego poszczególnych obiektów zabytkowych oraz prezentacji rezultatów wykopalisk. Pociąga to za sobą umiejętność opracowania koncepcji i scenariusza wystawy, często także oprawy plastycznej ekspozycji. Do obowiązków należy również opracowanie katalogu zbiorów i popularyzacja zagadnienia, np. oprowadzanie po wystawie czy prowadzenie lekcji muzealnych dla młodzieży szkolnej.

Archeolog chcący przekazać swą wiedzę i doświadczenie młodszemu pokoleniu może objąć stanowisko pracownika naukowo-dydaktycznego. Zadaniem pracownika na tym stanowisku jest kompetentne przekazanie wiedzy opartej na własnych badaniach naukowych i zdobytej na podstawie literatury fachowej. Osoba taka, oprócz wiedzy, powinna posiadać zdolności pedagogiczne, umiejętności łatwego i precyzyjnego wypowiadania się, cierpliwość i komunikatywność. Opieka naukowa nad przyszłym absolwentem to odbywanie ćwiczeń i wykładów, prowadzenie seminariów, kontrolowanie procesu nauczania, organizowanie ćwiczeń terenowych i wakacyjnych praktyk wykopaliskowych. Placówki uniwersyteckie równoległe z pracą dydaktyczną prowadzą własne stanowiska wykopaliskowe, w związku z tym pracownicy uniwersytetów często przebywają w terenie.

Kolejną propozycją pracy dla archeologa jest funkcja redaktora. Specyfika przedstawiania drukiem tej dyscypliny nauki polega na odpowiedniej formie publikowania raportów i szerszych sprawozdań z wykopalisk, stanowiących materiał porównawczy dla innych placówek badawczych. Oprócz zakwalifikowania tekstu, redaktor musi fachowo ocenić ilość i jakość materiału zdjęciowego oraz uporać się z problemami natury technicznej w przypadku druku odkrytych tekstów rytych w kamieniu, na glinianych tabliczkach, pisanych na papirusach, z użyciem znaków innych alfabetów, np. greckiego czy dziś już nie używanych, takich jak: pismo klinowe starożytnego wschodu, egipskie hieroglify, inskrypcje koptyjskie. Specyficzne dla raportów wykopaliskowych jest też przedrukowywanie planów, rozrysów, rysunków rekonstrukcji architektonicznych, wyników prac konserwatorskich. Redaktor jest także odpowiedzialny za spójnię tematyczną numeru, czyli właściwy dobór tematów. Elementem łączącym może być ten sam okres historyczny, położenie geograficzne wykopaliska, osoba naukowca czy konkretna misja badawcza. Oprócz znajomości aktualnej problematyki i środowiska naukowego w kraju i na świecie, redaktor musi także wykazać się znajomością języków obcych, w których drukowane są raporty z wykopalisk prowadzonych przez polskie misje na terenach obcych oraz publikowane są artykuły nadsyłane przez naukowców z innych krajów.

Jeszcze inny zakres czynności, ograniczony do terenu Polski (nie tylko do stolicy i ośrodków uniwersyteckich) ma archeolog na stanowisku pracownika ośrodka dokumentacji zabytków. Jego zadaniem jest prowadzenie centralnej ewidencji i dokumentacji wszystkich stanowisk archeologicznych w Polsce ? zamkniętych, aktualnie trwających, zaplanowanych ? w ramach „archeologicznego zdjęcia Polski”. Napływające do ośrodka informacje zawierają opisowe i fotograficzne dane o miejscu stanowiska, typie wykopalisk, rodzaju znalezisk i miejscu ich przechowywania, personalnym składzie ekipy, perspektywie czasu badań. Funkcja pracownika ośrodka nie jest wolna od wyjazdów terenowych, których celem jest wizytacja stanowisk, kontrola prowadzonej dokumentacji i gospodarowania funduszami, a także porady i wskazówki merytoryczne. Od pracownika zatem wymaga się odpowiedzialności merytorycznej oraz wykazania się umiejętnościami menedżerskimi, związanymi z

dysponowaniem funduszami Ministerstwa Kultury i Sztuki przeznaczonymi na kampanie wykopaliskowe. Polega to na rozdzieleniu funduszy na poszczególne placówki i województwa, w zależności od uprzednio poznanych i sprawdzonych potrzeb. Praca ta ma duże perspektywy rozwojowe w związku z podjęciem na szeroką skalę badań ratowniczych przy nakładzie inwestycyjnym. Oznacza to rozpoczęcie kampanii wykopaliskowych w miejscach, o których są sygnały, że mogą zawierać pozostałości kulturowe, a przez które będą w najbliższym czasie przebiegać ważne dla kraju trasy komunikacyjne czy gazociągi. W tym celu w 1995 roku został powołany Ośrodek Ratowniczych Badań Archeologicznych przy MKiS.